

CĂSĂTORIA ÎN FAMILIILE BOIEREȘTI DIN ȚARA ROMÂNEASCĂ ȘI MOLDOVA ÎN SECOLUL AL XVII-LEA. ÎNTRE CONSTRÂNGERI CUTUMIARE ȘI INTERES

Primul pas spre întemeierea unei familii a fost căsătoria. În viața unui om, căsătoria a reprezentat reperul major, granița dintre două lumi, a cărei trecere a fost considerată, în concepția vremii, ca fiind un element obligatoriu¹. Astfel, s-a ajuns la convingerea că ceea ce îl face pe un individ om, ca toți ceilalți oamenii, în rând cu lumea, este căsătoria.

Căsătoria, ca principal izvor al familiei, era definită de *Îndreptarea legii* ca fiind „împreunarea bărbatului și a muerii, adecă amestecare, sau amestecare și moștenire întru toată viața lor și omului celui drept apropiare de Dumnezeu”². Însă, căsătoria nu s-a rezumat doar la probleme de ordin personal, nu a însemnat doar legătura dintre un bărbat și o femeie, a fost mai mult decât atât. Ea a implicat, totodată, și „comunitatea întregii vieți”³. Creând o familie, căsătoria instituia atunci, la fel ca și acum, o nouă entitate socială. Noua entitate conferea partenerilor statusuri noi, cum ar fi acela de soț/soție, ginere/noră, și prilejuia relații sociale noi⁴, contribuind, în modul acesta, la bunul mers al societății, motiv pentru care momentul încheierii căsătoriei a făcut obiectul unei supravegheri atente din partea Bisericii⁵.

Este limpede, așadar, că familia, prin instituția căsătoriei, a îndeplinit, în raport cu individul și societatea, funcții fundamentale. Tocmai din aceste considerente, un asemenea angajament, precum era căsătoria, a fost riguros delimitat. În realizarea lui trebuia să se țină cont de o serie de criterii, numai astfel se putea trece, în limite legale și de interes, la asumarea unor obligații noi. Care au fost aceste criterii, ce trebuiau respectate la încheierea unei căsătorii, cum au funcționat ele și ce probleme au ridicat? Sunt întrebări la care vom încerca, prin intermediul acestei lucrări, să schițăm un posibil răspuns.

---

¹ Inclusiv morților necăsătoriți li se făcea o nuntă simbolică, așa numita „nunta mortului”, cu veșminte de rigoare, brad și, în unele cazuri, chiar muzică. Ioan Ceterchi (coordonator), *Istoria dreptului românesc*, vol. I, București, Editura Academiei, 1980 (în continuare: Ceterchi, *Istoria dreptului*), p. 505. O investigație similară ca problematică, la Gail Kligman, *Nunta mortului: Ritual, poetică și cultură populară în Transilvania*, traducere de Mircea Boari, Iași, Editura Polirom, 1998.

² *Îndreptarea legii, 1652*, (ed. A. Rădulescu), București, Editura Academiei, 1962 (în continuare: *Îndreptarea legii*), glava 203, p. 213.

³ Ceterchi, *Istoria dreptului*, p. 505.

⁴ Nicolae Grosu, *Tratat de sociologie. Abordarea teoretică*, București, Editura Expert, 1999, p. 119.

⁵ În acest sens, vezi Violeta Barbu, „Pagini din istoria căsătoriei în țările române. Căsătoria ca sacrament (secolul al XVII-lea)”, în *Studii și materiale de istorie medie*, XXIII, 2005, p. 101-115.

În cadrul familiilor boierești se poate vorbi de existența unei adevărate politici a căsătoriilor. Intrarea unei fete într-un oarecare neam nu se făcea întâmplător. Căsătoria se contracta numai cu persoane provenind din aceeași categorie socială sau, în mod special, cu persoane din categorii sociale superioare⁶. Capul familiei, care controla întreaga politică matrimonială, nu alegea, niciodată, un partener, pentru fiul/fiica sa, inferior din punct de vedere social, pentru că mariajul era mai întâi de toate o afacere. Din acest motiv, se urmărea, întotdeauna, crearea de noi alianțe, cât și întărirea celor vechi, formarea de solidarități și relații politice⁷, eliminând, în acest fel, pentru urmași sancțiunea de a fi excluși din grupă sau de a pierde una ori mai multe trepte nobiliare⁸.

Cu o strategie matrimonială bine pusă la punct, unele familii au ajuns să dea în secolul al XVII-lea mari dregători⁹. O asemenea ridicare pe scena politică, în care puterea era simțitor mai vizibilă, nu putea fi decât rezultatul unor merite personale sau a unor înrudiri¹⁰. Cazurile de participare la putere prin înrudire au fost destul de numeroase, desfășurându-se fără întreruperi notabile, din secolele XV-XVI și până în al XIX-lea¹¹.

Singurele care aveau de pierdut, în aceste politici maritale, erau fetele ce urmau să fie căsătorite. Cum nu aveau de ales, respectând și finalizând decizia luată de tată, ele trebuiau să plece din casa părintească pentru a-și urma soții. Situația devenea mai tragică atunci când intrarea într-o nouă etapă a vieții se făcea departe de locurile natale, scăzând, astfel, șansa de a-și revedea părinții. Despre fiica domnului Moldovei, Vasile Lupu, se spune că la nunta ei cu Timuș, fiul lui Hmelnițki, a ținut tot timpul, cât domnul a stat de vorbă cu ginerele său, pe maică-sa îmbrățișată pe după gât și a plâns cu amar. Din cauza prea marii dureri, când a venit momentul despărțirii, ea nu a putut să scoată

---

⁶ Georgeta Chirilă, „Femeia în societatea din Țara Românească și Moldova (secolele XV-XVII)”, în *Caietele „Gheorghe I. Brătianu”*, 4, 2001, nr. 1, p. 16-17.

⁷ Constanța Ghițulescu, „Familie și societate în secolul al XVII-lea”, în *Studii și materiale de istorie medie*, XX, 2002, p. 91.

⁸ Cornelius R. Zach, „Elemente de continuitate și discontinuitate politico-socială la boierimea românească”, în *Arhiva genealogică*, I (VI), 1994, nr. 3-4, p. 160.

⁹ Este cazul lui Boul Ștefan, fiul lui Toader vistierul, care, în urma căsătoriei cu sora lui Gheorghe Ștefan, ajunge mare dregător. Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova, sec. XIV-XVII*, București, Editura enciclopedică română, 1971, p. 352.

¹⁰ Ștefan S. Gorovei, „Clanuri, familii, autorități, puteri (Moldova, secolele XV-XVII)”, în *Arhiva genealogică*, I (VI), 1994, nr. 1-2, p. 88.

¹¹ Paul Cernovodeanu, „Clanuri, familii, autorități, puteri (Țara Românească, secolele XV-XVII)”, în *Arhiva genealogică*, I (VI), 1994, nr. 1-2, p. 86.

un cuvânt¹². Fără îndoială, însă, sentimentul surprins în exemplul de mai sus, despărțirea de casa părintească, desprinderea de sub aripa maternă, nu a fost resimțit doar la nivelul clasei superioare a societății. În măsura în care au existat astfel de cazuri, în care fetele trebuiau să trăiască, după ce se căsătoreau, la o mare distanță de locurile de obârșie, sentimentul a putut fi întâlnit, considerăm noi, și în rândul clasei de jos a societății.

În centrul acestor interese de căsătorie, profitabile pentru ambele familii contractante, se afla femeia. Cu voia sau fără voia ei, ea devenea un obiect de schimb între cele două familii. Pe cale de consecință, soarta fiicelor de boieri devenea una nu tocmai fericită, întrucât căsătoria, servind scopurilor politice ale părinților, de multe ori nu era asociată cu dragostea. Cu toate că pravilele prevedeau libertatea de a consimți la alegerea partenerului, în realitate acest aspect a fost tratat cu mare indiferență; căsătoria era un lucru prea serios și prea important ca să fie lăsat la libera alegere a copiilor, se aprecia la acea vreme. Prin urmare, decizia căsătoriei, așa cum am mai spus, a aparținut, în totalitate, tatălui. Copiii nu putea decât să se supună alegerii făcute de capul familiei, în caz contrar ieșirea de sub autoritatea părintească atrăgea după sine dezmoștenirea¹³.

În numele aceluiași principiu, gestul este judecat și de către lumea bisericească. Evadarea de sub acordul părintesc nu era trecută cu vederea. Cei ajunși în astfel de situații nu puteau fi cununați la Biserică până când nu își cereau iertare arhierului, iar pentru greșeala lor erau obligați să plătească o anumită sumă de bani¹⁴. Abia apoi, legătura dintre fată și băiat nu mai era văzută ca o catastrofă, ca o stare periculoasă, și în ochii Bisericii și ai lui Dumnezeu ea devenea posibilă.

În constituirea unei familii, copiii de boieri aveau nevoie și de o încuviințare specială de la episcop și de la domn. Prin dovada episcopului se urmărea să nu se unească, prin taina căsătoriei, cei care erau opriți de legile divine și bisericești¹⁵. Învoirea domnului se dovedește a fi necesară, deoarece domnul, prin controlarea strategiilor matrimoniale, încerca să evite, pe cât posibil, constituirea unor grupuri mari de presiune, care ar fi putut să ia naștere odată cu legăturile mai strânse dintre neamurile boierești¹⁶.

O altă condiție, la fel de importantă în încheierea unei căsătorii, a fost cea legată de vârstă. Conform pravilelor, vârsta minimă pentru căsătorie era de

---

¹² *Călători străini despre Țările Române*, vol. V, (ed. Maria Holban și Maria M. Alexandrescu-Dersca Bulgaru), București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1973 (în continuare: *Călători*, V), p. 477-478.

¹³ *Îndreptarea legii*, glava 284, p. 276.

¹⁴ Antim Ivireanul, *Opere*, (ed. Gabriel Ștrempel), București, Editura Minerva, 1997, p. 355.

¹⁵ Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei*, (ed. Magdalena Popescu), București, Editura Minerva, 1973 (în continuare: Cantemir, *Descrierea Moldovei*), p. 240.

¹⁶ *Ibidem*.

14-15 ani pentru băieți și de 12 ani pentru fete¹⁷. Dacă până la această vârstă copiii nu erau căsătoriți și cădeau în păcatul trupesc, pierzându-și, astfel, puritatea sexuală, această gravă greșală era privită ca și o vină a părinților. În același timp, pierderea virginității, văzută ca o formă de respect față de noua familie, după 12, respectiv 15 ani avea consecințe doar asupra persoanei în cauză¹⁸.

Desigur, aceste informații legate de vârstă nu pot fi extinse, credem noi, asupra întregii societăți. Pentru mediul boieresc, în Moldova, s-a apreciat că vârsta minimă la căsătorie a corespuns pravilelor, dar au existat și tendințe de creștere, până la 15 ani pentru fete și 18 ani pentru băieți¹⁹. Pentru spațiul Țării Românești, se pare că vârsta acceptată pentru căsătorie era mai mare. Despre doamna Elina aflăm că s-a căsătorit cu Constantin Cantacuzino prin 1627-1628, vreme la care ea avea 16-17 ani. Cazul ei nu este unul singular, căsătoria la această vârstă fiind văzută ca o „modă a vremii”²⁰.

Rămânând tot la familia Cantacuzino, este relevant de urmărit modul în care s-a pecetluit sistemul de alianțe matrimoniale, din generație în generație, în această familie. Alegerea unui partener s-a ordonat în jurul unor pretenții ce vizau imaginea și bunul nume al familiei. Pentru Zmaragda, fiica lui Șerban Cantacuzino, a trebuit să treacă destul timp până i s-a găsit un soț, asemenea cu ea, de neam bun²¹. Despre fiii lui Andronic Cantacuzino aflăm, fără să fim surprinși, că au contractat căsătorii avantajoase, care le-au adus averi însemnate, concretizate în sate dependente, ocine, vii, mori, case la oraș, rumâni și țigani. Astfel, ei și-au rotunjit și mai mult moșiile, ajungând între cei mai bogați boieri din Moldova și Țara Românească²². Mariajul devine o afacere importantă și pentru Constantin Cantacuzino. În urma căsătoriei cu Elina, fiica lui Radu Șerban, cu ce a adus aceasta ca zestre și cu ce au mai cumpărat împreună, averea lor se ridică undeva la 40 de sate întregi, 15 jumătăți de sate, ocine în alte 12 sate răspândite în 13 județe. Pe deasupra, în cele 23 de sate

---

¹⁷ „Fiesce părinți li se cade feciorilor să’i însoare când se va umplea crescutul lor de 15 ani, iară fata de 12; aceasta iaste leage adeverită [...]” George P. Nedelcu, *Puterea părintească în vechiul drept românesc*, Ploiești, 1933 (în continuare: Nedelcu, *Puterea părintească în vechiul drept*), p. 169. „Blagoslovită iaste vremea logodnei și a nuntei, când iaste bărbatul de 14 ani și muiarea de 12[...]” *Îndreptarea legii*, glava 173, p. 174.

¹⁸ Nedelcu, *Puterea părintească în vechiul drept românesc*, p. 170.

¹⁹ Maria Magdalena Székely, „Structuri de familie în societatea medievală moldovenescă”, în *Arhiva genealogică*, IV (IX), 1997, nr. 1-2, p. 65.

²⁰ Constantin Cantacuzino Stolnicul, *Istoriia Țării Rumânești*, (ed. Damaschin Mioc), București, Editura Academiei Române, 1991 (în continuare: Stolnicul, *Istoriia Țării Rumânești*), p. 15.

²¹ Violeta Barbu, „Conceptia asupra „blagorodieii” în vechiul drept românesc”, în *Arhiva genealogică*, I (IV), 1994, nr. 3-4 (în continuare: Barbu, *Conceptia asupra „blagorodieii”*), p. 154.

²² Stolnicul, *Istoriia Țării Rumânești*, p. 9.

întregi și 14 jumătăți de sate, pentru care există informații, aveau nu mai puțin de 2486 rumâni și 900 de suflete de țigani²³. Această strategie matrimonială bine condusă i-a ajutat pe Cantacuzini să domine scena politică până la 1716 și să rămână, tot secolul al XVIII-lea, o familie puternică de care s-a ținut seama în orice moment al istoriei țării²⁴.

Căsătoriile în familia Arbore, din Moldova, au fost, de asemenea, bine gândite. Averea a însemnat și aici un element de continuitate, transmis din neam în neam. Ajungând la convingerea că viitorii gineri au o situație economică bună, Constantin Arbore și-a măritat fiicele, pe Elena, în Rusia, și pe Maria, în Caucaz²⁵. În Țara Românească, urmărind același interes al averii și al numelui bun, fiica lui Ivașco Ceparul, mare armaș, s-a căsătorit cu Căpitan Balotă²⁶.

Iată, deci, că un concept precum „blagorodia”²⁷ a însuflețit și a exprimat realitatea vremii, a stârnit pasiuni, a generat anumite comportamente și a presupus, mai întâi de toate, o strictă strategie matrimonială²⁸. Cu o astfel de atitudine, căsătoria nu mai reprezenta doar o problemă de familie, ci devenea o problemă a neamului. Alegerea partenerului se înscria într-o schemă în care datoria față de neam, față de clasa socială căreia îi aparținea, de rangul pe care îl deținea în momentul respectiv trebuia luată în calcul.

În cazul femeilor, de regulă „blagorodia” a fost singura valoare personală adăugată numelui²⁹, îndeplinind funcția pe care specificarea rangului o avea pentru bărbați³⁰. În ciuda faptului că femeile ne apar descrise de călătorii străini ca fiind peste măsură de frumoase³¹, acest detaliu se pare că

---

²³ *Ibidem*, p. 9-10.

²⁴ „Cette stratégie matrimoniale bien dirigée aida les Cantacuzino à dominer la scène politique jusqu'en 1716 et à rester tout au long du XVIIIe siècle une famille puissante dont on tient compte à tout moment de l'histoire du pays”. Constanța Vintilă Ghițulescu, „Stratègies matrimoniale et pratiques sociales dans la Valachie au XVIIIe siècle”, în *Revue roumaine d'histoire*, XLII, 2003, nr. 1-4, p. 126.

²⁵ Octav-George Lecca, *Familiile boierești române: istorie și genealogie (după izvoare autentice)*, București, Editura Libra, 2004, p. 48.

²⁶ *Ibidem*, p. 77.

²⁷ Termenul însemna calitatea de „a fi neam bun”. Barbu, Concepția asupra „blagorodiei”, p. 145; Eadem, *De bono coniugali. O istorie a familiei din Țara Românească în secolul al XVII-lea*, București, Editura Meridiane, 2003, p. 24.

²⁸ Barbu, Concepția asupra „blagorodiei”, p. 154.

²⁹ Pentru Ieremia Movilă, domnul Moldovei, mama sa, Maria, era o sursă de legitimare. El era mândru de sângele domnesc pe care i-l adusese această discretă domniță. Maria Magdalena Székely, „Chipuri de boieri și jupănese. Ion Movilă și cneaghina lui, Maria”, în *Magazin istoric*, XXXIV, 2000, nr. 2 (395), p. 39.

³⁰ Barbu, Concepția asupra „blagorodiei”, p. 153.

³¹ Iată un caz elocvent. În urma unei vizite în ținuturile Moldovei, Erasmus Henrich Schneider von Weismantel sesizeaza că femeile de aici „au părul negru cum e cărbunele, ochii și sprâncenele la fel de negre, iar fața lor este ca laptele și sângele și ochii lor ca

a fost, cel puțin teoretic, ne semnificativ în alegerea partenerei. Bărbaților li se recomanda, ca la vremea căsătoriei, să nu caute frumusețea exterioară, ci frumusețea sufletului³² și, mai ales, blagorodia neamului³³. Având o înfățișare mai puțin plăcută, femeia care era conștientă de acest lucru nu pășea cu fruntea înainte, plină de încredere, într-o căsătorie. Ea se putea aștepta oricând ca soțul ei să o înlocuiască cu alta. Pe seama acestui motiv, uniunea dintre ea și soțul ei putea să fie oricând dizolvată prin procedurile cele mai simple³⁴.

La un alt nivel, setul acesta de factori ce dădea validitate unei căsătorii era completat de o condiție esențială – castitatea miresei. Indiferent pe ce treaptă a societății se afla, o familie avea în atenție păzirea moralității fetei. Acestui obicei i se acorda o mare importanță, deoarece când o fată nu era găsită cinstită la căsătorie, consecința imediată era blamarea familiei și stigmatizarea tinerei fete³⁵. Pentru asemenea fapte grave, pentru cei vinovați de „stricarea fecioriei”, codurile de legi, din secolul al XVII-lea, au prescris ca și pedepse obligația de a da zestre victimei și de a o lua de soție, cu consințământul părinților acesteia. Dacă se întâmpla ca părinții fetei să nu fie de acord, atunci fata urma să primească doar zestre, iar pedeapsa celui inculpat rămânea la alegerea judecătorului³⁶. După spusele lui Paul de Alep, abaterile imorale erau sancționate cu pedepse aspre: bărbații erau condamnați la închisoare pe viață în ocne, iar pentru femei se aplica moartea prin înecare³⁷. Tot prin intermediul călătorilor străini aflăm că o fată găsită desfrânată și cu copil din flori era tunsă sau obligată să umble cu capul acoperit ca femeile³⁸. Pentru părinții care trebuiau să treacă prin astfel de situații stânjenitoare, găsindu-și fata „grea de prunc”, pravilele au prevăzut, cu o libertate irațională, am zice noi,

---

rubinele. Pielea de pe tot trupul lor este albă și subțire și la multe din ele afli cele mai frumoase mâini”. *Călători străini despre Țările Române*, vol. VIII, (ed. Maria Holban și Maria M. Alexandrescu-Dersca Bulgaru), București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983 (în continuare: *Călători*, VIII), p. 358.

³² Cu privire la această problemă, vezi *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie*, (traducere de G. Mihăilă), București, Editura Roza Vânturilor, 1996, p. 243.

³³ Barbu, Concepția asupra „blagorodiei”, p. 153

³⁴ Se dădea o vacă arhiepiscopului, care le permitea, apoi, amândurora să se recăsătorească cu cine le era pe plac. *Călători*, V, p. 79.

³⁵ Șarolta Solcan, *Femeile din Moldova, Transilvania și Țara Românească în Evul Mediu*, București, Editura Universității din București, 2005 (în continuare: Solcan, *Femeile din Moldova, Transilvania și Țara Românească*), p. 16.

³⁶ Lgia Livadă-Cadeschi, „«Cum își găsesc <și> alte fete sărace dreptatea». De la concubinaj la căsătorie în Țara Românească la sfârșitul secolului al XVIII-lea”, în *Sud-Estul și contextul european*, 11, 2001-2002, p. 76.

³⁷ *Călători străini despre Țările Române*, vol. VI, (ed. Maria Holban și Maria M. Alexandrescu-Dersca Bulgaru), București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1976 (în continuare: *Călători*, VI), p. 123.

³⁸ *Călători*, VIII, p. 356.

posibilitatea ca aceștia să curme viața fetei, fără ca să li se dea „certare de moarte”³⁹.

Această problemă, a conduitei sexuale nepotrivite, transpare firav din câteva însemnări. Indignat de comportamentul unor personaje feminine din Moldova, Paul de Alep le caracteriza pe acestea ca fiind lipsite de sfială și de cinste. De asemenea, el a făcut o distincție între cele de aici și cele din Țara Românească, care par să fi fost mult mai caste, neprihănite și virtuoaase⁴⁰. Dintr-un alt punct de vedere, Dimitrie Cantemir, care își cunoștea bine conaționalii, nota că preacurvia a fost rar întâlnită în Moldova, numai că tinerii de aici socoteau că precurvind în taină înainte de căsătorie nu este un fapt rușinos, ci mai degrabă unul de laudă⁴¹. Imaginea care rezidă în urma acestor descrieri consemnează o diferență a mentalității între cele două zone. În Țara Românească, femeile și bărbații par să se protejeze de păcat, al cărui creator inepuizabil este diavolul, în timp ce în Moldova, vectorul păcatului pune mai ușor stăpânire pe sufletul și pe trupul oamenilor. Dar, oare, mărturiile de care dispunem dezvăluie un comportament extins la nivelul întregii societăți? Să nu ne grăbim să răspundem. Ferindu-ne să fim prinși în capcana unei generalizări, nu credem că asemenea cazuri de spurcare a trupului, de manifestări lipsite de inhibiții, care în viziunea Bisericii nu puteau duce decât la pierderea sufletului⁴², s-au transformat într-un mod de a trăi al acelei lumi. În general, oamenii secolelor XV-XVII au fost profund religioși în simțirea lor lăuntrică⁴³. Chiar dacă nu frecventau cu regularitate Biserica⁴⁴, credința a avut un impact deosebit în viața celor care nu se depărtau de prezența divină⁴⁵.

Și acum, întorcându-ne la căsătorie, ne vom concentra asupra unui alt impediment – ce nu permitea ca relația dintre un el și o ea să evolueze – rudenia. Prin noțiunea de rudă se înțelegeau, deopotrivă, atât rudele de sânge, cât și persoanele înrudite prin căsătorie sau botez⁴⁶. Făcând o deosebire cât se poate de precisă între aceste legături de înrudire, pravilele au luat fiecare caz în parte și s-au aplecat asupra celor mai mici detalii. Rațiunea ce le-a determinat să nu privească cu nepăsare acest aspect a stat în considerații de ordin religios, pentru că sângele amestecat „iaste un păcat și o mare greșeală mai rea și mai

---

³⁹ Nedelcu, *Puterea părintească în vechiul drept românesc*, p. 184.

⁴⁰ *Călători*, VI, p. 123.

⁴¹ Cantemir, *Descrierea Moldovei*, p. 233.

⁴² Asupra acestui aspect, vezi Nicolae Mihai, „Câteva considerații privind imaginea păcatului în Țara Românească”, în *Arhivele Olteniei*, 15, 2000, p. 243.

⁴³ Iolanda Țighiliu, *Societate și mentalitate în Țara Românească și Moldova: secolele XV-XVII*, București, Editura Paideia, 1997, p. 46.

⁴⁴ Solcan, *Femeile din Moldova, Transilvania și Țara Românească*, p. 242.

⁴⁵ Pentru mai multe detalii, vezi Iolanda Țighiliu, „Viața românilor între Eros și Thanatos (secolele XV-XVII)”, în *Revista de istorie*, tomul VII, 1996, nr. 11-12, p. 860.

⁴⁶ Jack Goody, *Familia europeană. O încercare de antropologie istorică*, (traducere de Silvana Doboș), Iași, Editura Polirom, 2003, p. 44.

cumplită decât preacurviia [...]”⁴⁷. Numai când erau „slobozi de toate rudeniile”, unirea dintre cei doi era „pre lege și sfântă”⁴⁸. Cei care nesocoteau avertismentul și nu înțelegeau că o căsătorie între rude e o legătură impură, pentru aceștia, pedepsele prevăzute de codurile de legi mergeau până la pierderea vieții⁴⁹.

Un alt aspect deosebit l-a constituit interzicerea căsătoriei între creștinii ortodocși și creștinii de alte rituri sau necreștini. O căsătorie nu putea avea loc decât dacă ambele părți erau ortodoxe. În cazul în care situația se schimba după căsătorie, despărțirea apărea ca o soluție ideală. Creștinului îi era îngăduit să caute și să găsească, din punct de vedere confesional, o pereche compatibilă cu el⁵⁰. Dar, pentru că instituția căsătoriei avea, încă de pe atunci, un caracter religios, încheierea ei în fața autorităților bisericești a fost considerată cea mai importantă condiție, iar cei care i-au înțeles semnificația, după opinia noastră, nu și-au permis să o încalce.

Respectând toate condițiile enunțate mai înainte, la care, cu siguranță, mai pot fi adăugate și altele, căsătoria putea fi încheiată, din acel moment, urmând ca timpul să decidă dacă familia nou creată avea să se transforme într-un „bastion al supraviețuirii”.

În concluzie, putem aprecia că strategia matrimonială în familiile boierești din Țara Românească și Moldova în secolul al XVII-lea s-a constituit pe baza unor reguli. Ele au fost impuse de obiceiuri de natură juridică, pe de-o parte, iar pe de altă parte, s-a plecat de la un interes, important în ascensiunea unei familii, și anume: transmiterea patrimoniului, continuitatea neamului și constituirea unei largi rețele de alianțe. Însă, dincolo de constrângerile cutumiare și de interes, căsătoria a îndeplinit o funcție complexă. Ea a trebuit să ofere indivizilor un spațiu caracterizat de credința în Dumnezeu, de o anumită conduită morală și, nu în ultimul rând, un spațiu al siguranței, dat de poziția socială.

ANCA-DANIELA HUȚ

Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia

---

⁴⁷ *Carte românească de învățătură, 1646*, (ed. A. Rădulescu), București, Editura Academiei, 1961 (în continuare: *Carte românească*), glava 41, p. 144.

⁴⁸ *Îndreptarea legii*, glava 198, p. 195.

⁴⁹ Ligia Livadă-Cadeschi, Laurențiu Vlad, „«Crimă și pedeapsă». Aspecte juridice ale morții în Țara Românească (secolele XVII-XVIII)”, în *Caiete de antropologie istorică. Oamenii și moartea în societatea românească*, anul III, 2004, nr. 1-2 (5-6), p. 147.

⁵⁰ *Carte românească*, glava 20, p. 115-116.

MARRIAGE IN THE BOYAR FAMILIES OF WALLACHIA AND MOLDOVA IN
THE SEVENTEENTH CENTURY: BETWEEN CUSTOMS CONSTRAINTS AND
SOCIAL CONCERNS

Summary

This study reveals fundamental aspects of marriage within boyar circles in Wallachia and Moldova in the seventeenth century starting from the reality that marriage was the basis of constructing a family. In the Romanian society of the seventeenth century, at the level of social elite, the family played multiple social functions. Being aware of this condition, the boyars were very much concerned and strongly involved in the formation of new families through marriage. Two main categories of factors dominated marriage in boyar circles: customary norms and the social interests of each family. The first category of factors included: the decisive role of the father in the making of the marriage; the question of woman's "purity" at the moment of marriage; proper age; supreme authority of the Church in the "legalization" of marriage. The social interests included: compatibility of social standing between the families of the partners; maintenance/ increase of the wealth of the family; facilitation of upward social and political mobility; continuity of the kindred, etc. Each family sought to combine these elements in an "individual manner", according to its aspirations. In conclusion, in the seventeenth century one can talk about a true "marriage strategy" among boyar families from Wallachia and Moldova.

Keywords: marriage strategy, children, woman, family, boyars.